

מונוקטו העני

נאנאי - מזרח אסיה

עבודה טובה מועילה תמיד. אם לא לך אז לבנך. אם לא לבנך, אז לנכד.
אבא זקן של בחור צעיר היה חולה, ולפני מותו קרא לבנו, הביט עליו ואמר:
"צר לי עליך, בני. סבא שלי היה עני, אבא שלי היה עני, גם אני הייתי עני כל חיי, וכנראה כזה יהיה גם גורלך! כל החיים עבדתי לבולדה העשיר ולא הרווחתי אצלו דבר. לבולדה יד קלה - כשהוא לוקח. לבולדה יד קשה - כשהוא נותן. לא אוכל להשאיר לך אלא רק לשלושה חפצים - סכין, אבן צור וחנית. הם נשארו אצלי עוד מאבא, שירש אותם מסבא שלך. אולי ישרתו אתך." כך אמר לו אבא, ומת. הובילו אותו לדרכו האחרונה. קברו. העמידו מצבה קטנה על הקבר.
מונוקטו לקח את הסכין, אבן הצור והחנית

והתחיל לעבוד אצל בולדה העשיר, כפי שעבד אבא שלו.
"פועל העני" קראו לו האנשים. שכחו כליל את שמו.
נכון אמר אבא הזקן שלבולדה יד קשה כשהוא צריך לתת. בולדה קרא למונוקטו הצעיר ואמר לו:
"אבא שלך היה חייב לי. החוב שלו עובר עכשיו עליך. אם לא תחזיר את החוב שלו, השמאן לא יצליח להעביר את נפשו לשמיים. אבל אני אעזור לך - אאכיל אתך, אלביש, ומה שתאכל ותלבש ארשום לחובתך.
התחיל מונוקטו לעבוד אצל בולדה עבור חוב של אבא. התחיל בולדה לעזור למונוקטו. רק מהעזרה שלו כל יום נעשה קשה יותר לבחור העני. הוא הולך בבגדים קרועים, אוכל שאריות, אך לא מעז להתלונן. בולדה, שבקושי יכול לפתוח את הפה מרוב שומן על פניו, אומר לו:
עבוד, מונוקטו, עבוד. אנו עכשיו כמו אחים. שנינו משתדלים למחוק את החוב של אבא

שלך. אני בזה שנותן לך לעבוד, ואתה בזה שאתה עובד. עבוד מונוקטו, עבוד!"

הבחור שותק ועובד. עובד קשה, ועכשיו המעיל רק הקושי מחזיק על כתפיו. את כל הצלעות שלו אפשר לספור, כל כך רזה נעשה.

ובולדה נעשה כל פעם עשיר יותר ושמן יותר. הוא מתיידד עם הסוחרים שבאים מעבר לים, מוכר להם סחורה במחירים מפולפלים.

מחצית אנשי הכפר עובדת בשבילו – דגים בים, מייבשים את הדגה, יוצאים לצוד חיות, פושטים ומעבדים עורות. ובולדה לוקח את הכל אליו הביתה. עשר נשים אצל בולדה, את כולן קיבל תמורת החוב. לא הצליחו לפדות אף אחת. עשרה עבדים אצל בולדה. כל שנה יוצא בולדה לעיר הבירה, בעשר סירות עם מפרשים צהובים מעור דגים! בבירה עומד האסם הגדול שלו. המנהל מכבד אותו בתה. סוחרים קונים אצל בולדה עורות במחיר מופקע. ובולדה מיום ליום נעשה שמן יותר. ובאותו הזמן מונוקטו בקושי

עומד על רגליו. פעם ביקש מונוקטו: "תן לי לדוג קצת דגים בשבילי, לאוכל. ראה, הרי אצלי הבטן נדבקת כבר לגב. איך אוכל להחזיר לך את חוב של אבא?"

ובולדה אומר לו בקול נדיב: "תדוג, מונוקטו, תדוג. אבל קודם תדוג בשבילי, תמלא את מחסן הדגים שלי. אחר כך תדוג בשביל עצמך. ורק אל תיקח את החנית שלי, ואל תיקח את הסירה שלי!"

כל היום דג מונוקטו מהחוף, עד שמילא את מחסן הדגים של בולדה. אבל ואז התחיל לרדת גשם. התיישב מונוקטו על החוף – איך יוכל לדוג דגים בשביל עצמך? אין לו סירה. אין לא כוח. לקח מונוקטו לידו את חנית של אבא, אבל לא היה לו כוח להטיל אותה. הוא הסתכל על הידיים שלו ונאנח:

"עכשיו כבר אמות, המוות קרוב, הידיים מתייבשות."

הסתכל על הירושה של אבא – סכין, אבן צור וחנית, והתרגז:

וחימם אותן כדי שיוכל לאחוז בחנית.
ואז גם החנית זזה. היא התביישה שהחברים
שלה עובדים והיא מתבטלת. היא דחפה את
הסירה למים. גם אבן צור קפצה לסירה

והדליקה שם אש. הדגים ראו אש ובאו
לסירה, ואז החנית התחילה לעבוד. מכה
במים ופעם מוציאה זאב מים, פעם קרפיון,
פעם שמך!
הסירה התמלאה והגיעה שוב לחוף. החנית

"אתם עוזרים גרועים! עבדתם כל כך הרבה
שנים. יכולתם כבר ללמוד לעבוד בעצמכם!
ובלי ידיים שלי אתם לא מסוגלים לזוז!"
הסכין שמע התבייש.

הוא התנדנד על חגורתו של מונוקטו, קפץ
מהנדן ורץ ליער. שם התחיל לחטוב ענפים
יבשים. הכין ערמה שלמה. אחר כך התחיל
לחטוב ערבה לצריף והכין קרשים רבים.
הסתכלה אבן צור על בעל הבית שלה,
ומונוקטו שוכב ולא זז. קפצה אבן הצור
מהשקית שלה, רצה לערמת הענפים
היבשים והציתה אש, הכינה מדורה.
ובינתיים הסכין בנה צריף. אחר כך רץ
לטייגה, חטב צפצפה גדולה והתחיל לחצוב
סירה. שביבים מתפזרים סביב, בול העץ
מסתובב מצד לצד, מגיש לסכין פעם צד
אחד, פעם צד שני...

לא הספיק מונוקטו להתאושש כשסכין של
אבא הכין כבר סירה כזו שאף אומן עוד לא
עשה.

מונוקטו ניכנס לצריף, הושיט את ידיו למדורה

נכנסה לצריף, אבן צור חזרה לשקית שלה.
הרבה דגים היו בסירה. מונוקטו אכל לשובע
והרגיש שהכוחות חוזרים אליו, הוא נעשה
שוב בן-אדם, גבר. והסכין חזרה לנדן שעל
החגורה שלו.

אמר להם מונוקטו :

"תודה לכם. עכשיו אני רואה שיש לי עוזרים
של ממש. בעזרתכם אוכל גם להחזיר את
החוב של אבא. אחר כך אתחיל לעבוד
בשביל עצמי. לא אחשוב יותר על בולדה!"
אבל בולדה כבר בא אליו. הוא ראה אש על
המים ושמע את רעש גלי הדגים. הריח את
ריח הדגים המטוגנים ורצה לדעת מי זה
שבלי רשותו מבעיר מדורה, ודג דגים. וראה
שהפועל העני שלו יושב ליד המדורה, מעליו
צריף מגן ועל החוף עומדת סירה חדשה,
מלאה דגים.

"הי, אתה!" אמר בולדה "כך אתה נוהג?
אינך יכול להחזיר את החוב של אבא למרות
שהצלחת כל כך יפה בדייג שלך? אמרת
שאין לך כוח, וראה איזה צריף יפה בנית!

ואוותר גם על החוב הזה. לא יישאר לאבא
כל חוב נוסף."
עוד יותר קשה נאנח מונוקטו, אבל נתן
לבולדה את האבן.
"מילא" חשב מונוקטו "מהמעמסה הגדולה
ביותר השתחררתי. בלי חובו של אבא יהיה
לי קל יותר לחיות."
ובולדה התעורר בבוקר. שמח מאוד וישן טוב
כי החפצים של הזקן היו אצלו. עכשיו
החפצים יעבדו בשבילו! ואותם לא צריך
להאכיל ולא להלביש. הוא הלך ליער, שם
עבדו בשרותו כפריים עניים. הוא פיטר את
כולם.
"אתם עובדים גרועים. לא אאכיל אתכם!
הסכין שלי יעשה את העבודה מהר יותר
מכם, עצלנים! הסכין הזה בנה סירה בזמן
שהבחור בעצמו עישן מקטרת אחת!"
בולדה הוציא את הסכין מהנדן וזרק בין
העצים. אך הסכין נפל ולא זז. לא רצה לבנות
סירה.
"איך זה?" השתומם בולדה "אצל מונוקטו

ולמה לקחת את הסירה שלי?"
"זו לא סירה שלך!" עונה לו מונוקטו.
"גם לא שלך! אין לך סירה!" אומר בולדה.
"שלי!" עונה מונוקטו. והוא מספר לבולדה
איך החפצים של אבא עזרו לו כשהתכונן כבר
למות.
הביט בולדה על מונוקטו ואמר בנדיבות:
"זה טוב מאוד. אוותר לך על חוב של אבא,
אבל תן לי רק את הסכין שלך!"
מונוקטו התעצב וחשב זמן רב. כנראה יצטרך
לתת את הסכין. ובסוף נתן אותו. אבל בולדה
עוד לא הלך. הוא שוב אומר בנדיבות:
"אני מוותר על החוב הגדול של אבא שלך,
אלא שיש לו עדיין חוף לא גדול. באסם שלי
רשום על הקיר. אז אם תחזיר לי את החנית,
אוותר גם עליו."
מונוקטו נאנח אבל נתן לו את החנית. אבל
בולדה עדיין לא הולך. עישן מקטרת ואחר כך
אמר שוב בקול נדיב:
"ואצלי, באסם השלישי, רשום עוד חוב קטן
של אבא שלך. תן לי את אבן הצור שלו

הסכין עבד בעצמו!"

האנשים הביטו על השמן העשיר ומישהו אמר:

"ידיו של מונוקטו יודעות לעבוד, לכן גם הסכין נשמע לו. הידיים שלך יודעות רק לקחת ולספור כספים."

בולדה רץ לחוף. לקח את החנית וזרק למים. החנית נתקעה בקרקעית ובולדה, איך שלא ניסה, לא יכול היה להוציא אותה.

התרגז בולדה מאוד. הוא הבין שהחפצים של הכפרי הזקן לא ישרתו אותו. הוא הוציא את אבן הצור מהשקית וזרק על הארץ. האבן שפשפה בחול והדליקה אש. התחילה האש לרוץ על האדמה לכוון ביתו של בולדה והאסמים שלו. בולדה לא הספיק למצמץ בעיניים והאש הדליקה את האסמים ובית שלו. כל הרכוש של העשיר עלה באש.

בולדה ניסה לרמוס, לדרוך את האש, אך לא הצליח. מהחום כל השומנים שלו התחילו להמס. בסוף התמוסס בולדה כולו. רק מעיל ומגפיים נשארו.

מונוקטו בא ליער, שבו העשיר זרק את הסכין, וראה – הסכין הכה באבנים והאבנים הפכו לברזל. אפשר עכשיו להמס את הברזל, לבנות ממנו סכינים, כלים. הלך מונוקטו לחפש את החנית שלו וראה – על החנית הופיעו שלוחות ירוקות, עץ צמח מהחנית. מהעץ התחילו ליצור חניתות, מוטות קשים אבל גמישים, כאלה לא תמצא במקום אחר!

מונוקטו הלך לחפש את אבן הצור. וראה שבמקום בו עמד הבית והאסמים של בולדה, קמה ביצה גדולה ועליה להבות קטנות בוערות, שומרות על המקום המקולל. הכפריים השתחוו למונוקטו, נזכרו בשמו. "תודה לך, מונוקטו" אמרו "שחררת אותנו מבולדה!"